

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Рішенням вченої ради
Інституту педагогіки
НАПН України,
від «15» жовтня 2020 року,
протокол № 10

Голова вченої ради
О.М. Топузов

ПОЛОЖЕННЯ

**про дистанційну форму освітнього процесу на третьому освітньо-науковому рівні підготовки здобувачів вищої освіти – доктор філософії
Інституту педагогіки НАПН України**

Київ 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про дистанційну форму освітнього процесу на третьому освітньо-науковому рівні підготовки здобувачів вищої освіти – доктор філософії (далі – Положення) Інституту педагогіки НАПН України (далі – Інститут) розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», Наказу МОН України № 466 від 25 квітня 2013 року (із змінами, унесеними згідно з наказами Міністерства освіти і науки № 660 від 01.06.2013, № 761 від 14.07.2015), «Положення про організацію освітнього процесу Інституту педагогіки НАПН України», затвердженого вченою радою Інституту 29 вересня 2016 р., Протокол № 9.

1.2. Дистанційне навчання розуміємо як індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини в умовах опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

1.3. Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними рівнями вищої освіти або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до затверджених стандартів освіти; за програмами підвищення кваліфікації учасників освітнього процесу.

1.4. Завданням дистанційного навчання є забезпечення здобувачів освітніх послуг можливості реалізації конституційного права на здобуття освіти та професійної кваліфікації, підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання відповідно до їхніх здібностей.

1.5. У цьому Положенні терміни і поняття вжито в таких значеннях:

- асинхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою в часі, застосовуючи електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо;
- вебресурси навчальних дисциплін (програм), зокрема дистанційні курси – систематизоване зібрання інформації та засобів навчально-методичного характеру, необхідних для засвоєння навчальних дисциплін (програм), доступне в Інтернеті (локальній мережі) за допомогою веббраузера та/або інших доступних користувачеві програмних засобах;
- вебсередовище дистанційного навчання – системно організована сукупність вебресурсів навчальних дисциплін (програм), програмного забезпечення

управління вебресурсами, засобів взаємодії суб'єктів дистанційного навчання та управління дистанційним навчанням;

- дистанційна форма навчання – організація навчального процесу в Інституті, що забезпечує реалізацію дистанційного навчання і передбачає можливість отримання здобувачами документів державного зразка про відповідний рівень вищої освіти;
- інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання технології створення, накопичення, зберігання та доступу до вебресурсів (електронних ресурсів) навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації й супроводу освітнього процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, зокрема Інтернету;
- психолого-педагогічні технології дистанційного навчання – система засобів, прийомів, кроків, послідовне здійснення яких забезпечує виконання освітніх завдань;
- синхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у вебсередовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо);
- система управління вебресурсами навчальних дисциплін (програм) – програмне забезпечення для створення, збереження, накопичення та передачі вебресурсів, а також для забезпечення авторизованого доступу суб'єктів дистанційного навчання до цих вебресурсів;
- система управління дистанційним навчанням – програмне забезпечення, призначене для організації освітнього процесу та контролю за навчанням через Інтернет та/або локальну мережу;
- суб'єкти дистанційного навчання – особи, які навчаються (здобувачі вищої освіти, слухачі), та особи, які забезпечують освітній процес за дистанційною формою навчання (педагогічні та науково-педагогічні працівники);
- технології дистанційного навчання – комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання в Інституті.

2. РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Дистанційне навчання реалізують шляхом застосування дистанційної форми як окремої форми навчання, а також використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах.

2.2. Запровадження дистанційної форми навчання в Інституті можливе за погодженням з викладацьким складом Інституту. Дистанційну форму навчання в Інституті запроваджують відповідно до наказу директора Інституту.

2.3. Підготовку здобувачів за дистанційною формою навчання здійснюють в Інституті згідно з вимогами Головного державного санітарного лікаря та рекомендаціями Міністерства освіти і науки України щодо запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID 19.

2.4. В Інституті освітній процес за дистанційною формою організовано відповідно до робочих навчальних планів.

2.5. Вимушене тимчасове переведення здобувачів вищої освіти на дистанційну форму навчання здійснюють у зв'язку з неможливістю проведення занять за очною, заочною формами навчання відповідно до наказу директора Інституту з огляду на непередбачувані обставини (карантин, виникнення пожежі, введення воєнного стану тощо).

2.6. Строк навчання здобувачів вищої освіти, слухачів дистанційної форми має бути не меншим, ніж денної форми за відповідними рівнями вищої освіти та/ або освітньо-кваліфікаційними рівнями, крім випадків, наведених у пункті 2.5.

2.7. Для впровадження навчання за дистанційною формою може бути створений центр (відділ) дистанційного навчання як відокремлений структурний підрозділ.

2.8. Технології дистанційного навчання під час організації та забезпечення очної, заочної форм навчання можливо використовуватись в Інституті за наявності відповідного кадрового та системотехнічного забезпечення.

3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

3.1. Освітній процес за дистанційною формою навчання здійснюють у таких формах: самостійна робота, навчальні заняття, контрольні заходи.

3.2. Основними формами дистанційного навчання є лекція, семінар, практичні заняття, консультації та інші.

3.3. Лекцію, консультацію, семінар проводять зі здобувачами вищої освіти (слухачами) дистанційно у синхронному або асинхронному режимі відповідно до навчального плану.

3.4. Доступ до навчальних матеріалів (відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації), спілкування між суб'єктами освітнього процесу під час дистанційних навчальних занять забезпечують сучасні засоби в синхронному або асинхронному режимі.

3.5. Практичне заняття, що передбачає виконання практичних (контрольних) робіт, проводять дистанційно в асинхронному режимі.

Окремі практичні завдання можна виконувати синхронно, що передбачено робочою програмою навчальної дисципліни.

3.6. У синхронному або асинхронному режимі дистанційного навчання проводять ділові ігри, підготовку проектів тощо.

3.7. Практичну підготовку здобувачів вищої освіти (слухачів) дистанційної форми навчання проводять за окремо затвердженою закладом освіти програмою, крім випадків наведених у пункті 2.5.

3.8. У процесі дистанційної підготовки фахівців передбачено такі види/форми контролю з навчальних дисциплін: підсумковий та інші визначені контролю знань, умінь та навичок, набутих здобувачем освітнього процесу (слухачем), у процесі навчання визначаються навчальним планом, робочою програмою з дисципліни та затверджуються на засіданні відділів та вченій раді Інституту.

Усі контрольні заходи в Інституті здійснюють відповідно до рішення наукової установи дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема відеоконференцзв'язку за умови забезпечення автентифікації здобувачів освіти.

4. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ПЕРІОД ВВЕДЕННЯ КАРАНТИНУ

4.1. Дистанційне навчання в Інституті на період карантину вводять наказом директора з метою:

- забезпечення освітнього процесу на період введення карантину шляхом реалізації ресурсних можливостей Інституту за рахунок оновлення змісту навчання та методів навчання, зокрема особистісно орієнтованого підходу до навчання;
- поширення доступу до освітньо-наукових ??? чому не навчальних програм вищої освіти з використанням сучасних інформаційних ресурсів;
- індивідуалізації процесу навчання відповідно до потреб, особливостей і можливостей кожного аспіранта.

4.2. Для забезпечення проведення занять та консультацій для здобувачів вищої освіти з використанням технологій дистанційного навчання та навчально-методичних комплексів, розташованих у додатках Skype, Zoom, Viber мережі Internet необхідні такі передумови:

- уміння користуватися сучасними інформаційними та комунікаційними технологіями (MS Windows, MS Excel, Corel Draw, Skype, електронна пошта, Інтернет тощо).
- постійний доступ до Інтернету, зокрема електронної пошти, що сприяє забезпеченню доступу до ресурсів Інституту;
- технічна модернізація наявних у відділах комп'ютерів та забезпечення їх відеокамерами.

4.3. На час карантину викладачі відділу Інституту готують індивідуальні завдання, список рефератів, надсилають здобувачам повідомлення, що забезпечує високий рівень проведення практичного (семінарського) заняття;

- контроль знань здійснюють за допомогою системи дистанційного контролю, визначаючи початок і завершення тестування й крайню дату закриття можливості проходження тестування;
- практична частина такого заняття може бути реалізована виконанням практичних завдань, попередньо надісланих аспірантам на їхні індивідуальні електронні адреси із зазначенням методики оцінювання результатів;
- у випадку неможливості виконання практичних завдань індивідуально, їх виконують після завершення карантину на наступних заняттях шляхом об'єднання тем практичних занять;
- у випадку технічної можливості викладачі відділів у дні, визначені для чергування/консультування, повинні перебувати біля оснащених відеокамерами комп'ютерів для надання індивідуальних чи колективних (за потреби) консультацій;
- відпрацювання пропущених із поважних причин занять чи незадовільних оцінок відбувається дистанційно в онлайн-режимі згідно із затверджених графіком відпрацювань;
- в інших випадках викладачі консультують виконання індивідуальних завдань через електронну пошту.

4.4. На час оголошення карантину аспірантам необхідно налагодити комунікацію з викладачами, що забезпечують проведення лекційних та практичних занять, з метою своєчасного одержання індивідуальних завдань через електронну пошту;

- виконані завдання аспіранти повинні надіслати викладачам відділів відповідно до затверджених на засіданні відділу правил, та згідно з розкладом занять;
- на час оголошення карантину підсумковий контроль знань чому лише знань??? за заняття здійснюють за допомогою додатків дистанційного контролю.
- здобувачі вищої освіти мають регулярно здійснювати моніторинг актуальної інформації, яку подає завідувач аспірантури та докторантури Інституту.

4.5. Завідувачі випускових відділів, наукові керівники, викладачі зобов'язані постійно комунікувати та надавати здобувачам вищої освіти актуальну інформацію (оголошення, повідомлення тощо).

5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

5.1. У процесі організації освітнього процесу в Інституті за будь-якою формою навчання технології дистанційного навчання можуть використовувати для методичного та дидактичного забезпечення самостійної роботи, контрольних заходів, а також під час навчальних занять.

5.2. Науково-методичне забезпечення дистанційного навчання включає:

- критерії, засоби і системи контролю якості дистанційного навчання;
- змістовне, дидактичне та методичне наповнення вебресурсів (дистанційних курсів) навчального плану/навчальної та робочої програм із дисциплін.

5.3. Системотехнічне забезпечення дистанційного навчання включає:

- апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференцзв'язку тощо), що забезпечують розроблення і використання вебресурсів навчального призначення, управління освітнім процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах;

- інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускнуою здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання Інституту цілодобовий доступ до вебресурсів і вебсервісів для реалізації навчального процесу в синхронному та асинхронному режимах;

- ліцензійне або побудоване на програмних продуктах з відкритими кодами програмне забезпечення спеціального призначення;

- вебресурси навчальних дисциплін (програм), необхідні для забезпечення дистанційного навчання, можуть містити:

- методичні рекомендації щодо використання їх, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо;

- документи планування навчального процесу (навчальні програми, розклади занять);

- відео- та аудіозаписи лекцій, семінарів тощо;

- мультимедійні лекційні матеріали;

- термінологічні словники;

- практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо виконання їх;

- пакети тестових завдань для проведення контролю, тестування (автоматизоване і таке, що перевіряє викладач);

- ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо проведення їх;

- електронні бібліотеки чи покликання на них;

- бібліографії;

- дистанційний курс, що об'єднує зазначені вище вебресурси навчальної дисципліни (програми) єдиним педагогічним сценарієм;

- інші ресурси навчального призначення.

5.4. Перелік вебресурсів навчальних дисциплін (програм), необхідних для забезпечення дистанційного навчання, визначає Інститут.

5.5. Для забезпечення дистанційного навчання здобувачів вищої освіти Інститут може створювати власні або використовувати інші вебресурси, що підлягають перевірці в Інституті.

6. СЕМЕСТРОВИЙ КОНТРОЛЬ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

6.1. Семестровий контроль результатів навчання здобувачів освіти (зокрема екзамени, звіти про проходження практики) можна здійснювати дистанційно засобами інструментів синхронної чи асинхронної комунікації, зокрема систем проведення відеоконференцій.

6.2. Обсяг матеріалу дисципліни, яку вивчають і визначають на підсумковий контроль, може бути скорочено за рахунок менш важливих, на думку викладача, питань програми навчальної дисципліни.

6.3. У разі, якщо заходи поточного контролю дають змогу чітко визначити рівень здобуття передбачених програмою з навчальної дисципліни результатів навчання, за рішенням відповідного відділу можливе виставлення підсумкової оцінки за екзамен (залік) шляхом пропорційного переведення семестрових оцінок у підсумкову оцінку.

6.4. Під час проведення семестрового контролю у формі екзамену (заліку) відповідно до затвердженого розкладом необхідно забезпечити ідентифікацію особи здобувачів освіти. Для виконання завдання підсумкового контролю у вигляді есе здобувач освіти виконує екзаменаційне завдання від руки (на листку із виконаним завданням обов'язково має бути зазначено групу, прізвище студента й поставлено особистий підпис на кожній сторінці); надсилання екзаменаторові (екзаменаційній комісії) сфотографованого (сканованого) завдання засобами електронного зв'язку здійснюють у визначений розкладом час.

6.5. На екзамен можуть бути винесені тестові запитання, типові та комплексні завдання, а також завдання, що передбачають творчу відповідь та вміння синтезувати здобуті знання і застосовувати їх у процесі розв'язання практичних завдань. Необхідно приділити увагу належній якості оформлення письмових завдань, що є свідченням сформованості у виконавців творчих навичок та передбачених програмою дисципліни результатів навчання; неприпустимо вважати успішно виконаними завдання, скопійовані з інших джерел.

6.6. Передекзаменаційну консультацію можна проводити засобами аудіо або відеоконференцій відповідно до затвердженого розкладу. Під час проведення передекзаменаційної консультації рекомендовано здійснити попередню перевірку технічних параметрів налаштування зв'язку зі здобувачами освіти, усунути виявлені проблеми.

6.7. Конкретний спосіб та етапи проведення екзамену визначають з урахуванням технічних і комунікативних можливостей учасників освітнього процесу. Здобувачі освіти повинні мати надійний інтернет-зв'язок, у випадку усних відповідей – телефон або комп'ютер з мікрофоном, можливість установити на комп'ютер необхідне програмне забезпечення, тощо.

6.8. Екзаменаційне завдання може складатися з:

- творчих завдань та експериментальних ситуацій, розв'язання яких потребує від здобувача освіти комплексних знань із дисципліни;
- інших завдань, які можуть продемонструвати рівень здобутих результатів навчання, на перевірку яких спрямований екзамен.

6.9. У разі виникнення під час складання екзамену обставин непереборної сили здобувач освіти повинен негайно повідомити екзаменатора або іншу

відповідальну особу про ці обставини за допомогою визначеного каналу зв'язку (телефон, месенджер тощо) з обов'язковою фото- або відеофіксацією стану виконання завдань та об'єктивних факторів, що перешкоджають його завершенню. За цих обставин можливість та час перескладання екзамену визначає екзаменатор в індивідуальному порядку.

6.10. Здобувачі освіти, які допущені до складання іспиту, але з об'єктивних причин не можуть узяти в ньому участь із використанням визначених технічних засобів, мають надати екзаменаторові підтверджувальні матеріали до початку екзамену. У такому випадку екзаменаційна комісія обирає альтернативний варіант складання іспиту, який би забезпечував ідентифікацію особи здобувача освіти, дотримання академічної доброчесності та можливість перевірки результатів навчання здобувача освіти. Одним з таких варіантів може бути написання здобувачем освіти екзаменаційного завдання від руки, фотографування (сканування) та надсилання його екзаменаторові засобами електронного зв'язку.

6.11. Якщо опанування навчальної дисципліни (проходження практики) передбачає обов'язкове виконання завдань, які неможливо виконати дистанційно, то відповідна дисципліна й підсумкове оцінювання з такої дисципліни можуть бути перенесені на наступний семестр шляхом унесення змін до навчального плану за рішенням ученої ради Інституту. У цьому випадку результати оцінювання здобувачів освіти з відповідної дисципліни не враховуватимуть під час розрахунку рейтингового балу здобувачів освіти у поточному семестрі та будуть враховані під час розрахунку рейтингового балу в наступному семестрі.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Це положення вводять у дію наказом директора на підставі рішення вченої ради Інституту.

7.2. Зміни та доповнення до Положення може вносити директор відповідним наказом за рішенням ученої ради Інституту. У такому ж порядку Положення скасовують.

7.3 У разі прийняття нової редакції Положення попереднє втрачає чинність.